

8. Dlouhodobý vývoj

V roce 1980 bylo na území Libereckého kraje 169 samostatných obcí. Změnou politického uspořádání po roce 1989 však došlo k uvolnění centrálního řízení, což motivovalo malé obce k opětovnému osamostatnění. V tomto období je tak možné sledovat postupný nárůst počtu obcí Libereckého kraje – mezi sčítáním v roce 1980 a 1991 vzniklo 28 obcí, v průběhu dalších 10 let pak dalších 19 obcí. V následujícím období jedna obec zanikla a při sčítání v roce 2011 a 2021 se počet obcí ustálil na současných 215 obcích.

Tab. 8.1 Vývoj sídelní struktury podle velikostních skupin obcí¹⁾

(do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980		1991		2001		2011		2021	
	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)
Liberecký kraj	169	100,0	197	100,0	216	100,0	215	100,0	215	100,0
v tom obce s počtem obyvatel:										
do 199	18	0,7	38	1,3	41	1,3	36	1,2	27	0,9
200–499	36	2,8	51	3,9	62	4,6	59	4,4	67	5,0
500–999	51	8,8	54	8,7	57	9,2	64	10,6	61	10,3
1 000–4 999	49	24,7	39	19,5	41	20,0	41	20,3	45	21,2
5 000–19 999	12	23,0	12	22,5	12	22,0	12	21,1	12	20,2
20 000–49 999	2	16,3	2	20,1	2	19,8	2	18,6	2	18,5
50 000 a více	1	23,7	1	24,0	1	23,1	1	23,8	1	24,0

¹⁾ Obce byly zařazeny do velikostních skupin podle počtu obyvatel zjištěného při příslušném sčítání.

Zatímco zastoupení obcí s 5 000 a více obyvateli v roce 2021 odpovídalo zastoupení v roce 1980, obcí s počtem obyvatel 1 000–4 000 bylo o 4 méně. Velikostní skupiny obcí do 999 obyvatel vykázaly v tomto období nárůst, nejvíce v kategorii 200–499 obyvatel (+ 31 obcí).

Počet obyvatel Libereckého kraje se během čtyř posledních dekád zvýšil o téměř 6 % na 435 220 osob. Nejvyšší nárůst ve výši 3,4 % byl vykázan mezi sčítáními v roce 1980 a 1991. Při porovnávání počtu obyvatel je však potřeba vzít v úvahu i skutečnost, že do roku 2001 jsou údaje o obyvatelstvu uváděny podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle pobytu obvyklého. Z hlediska pohlaví převažují ve struktuře obyvatel kraje dlouhodobě ženy. Jejich podíl na obyvatelstvu však na rozdíl od podílu mužů při každém sčítání klesá – v roce 1980 tvořily ženy 51,4 % obyvatel kraje, zatímco v roce 2021 se jejich zastoupení snížilo na 50,5 %.

Tab. 8.2 Obyvatelstvo v Libereckém kraji podle pohlaví a věku

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Obyvatelstvo celkem	411 209	425 120	428 184	432 439	435 220
0–14 let	100 629	91 831	72 177	64 597	71 331
15–64 let	258 650	282 417	301 163	301 267	272 731
65 let a více (včetně nezjištěného věku)	51 930	50 872	54 844	66 575	91 158
Průměrný věk (roky)	.	35,6	38,1	40,7	42,7
Muži celkem	199 686	206 497	208 419	211 537	215 420
0–14 let	51 545	46 839	36 915	33 083	36 478
15–64 let	127 577	140 430	150 472	151 258	140 296
65 let a více let (včetně nezjištěného věku)	20 564	19 228	21 032	27 196	38 646
Ženy celkem	211 523	218 623	219 765	220 902	219 800
0–14 let	49 084	44 992	35 262	31 514	34 853
15–64 let	131 073	141 987	150 691	150 009	132 435
65 let a více let (včetně nezjištěného věku)	31 366	31 644	33 812	39 379	52 512

V časovém horizontu čtyřiceti let můžeme pozorovat změny v zastoupení obyvatel v jednotlivých velikostních skupinách obcí. V roce 1980 byl největší podíl obyvatel zjištěn v obcích s 1 000–4 999 obyvateli (24,7 %). V roce 1991 bylo nejvíce obyvatel sečteno ve skupině obcí s 50 000 obyvateli, kterou reprezentuje pouze město Liberec (24,0 %). Toto prvenství si krajské město i přes mírný pokles podílu na celkovém počtu obyvatel Libereckého kraje udrželo i při sčítání v letech 2001 a 2011. Na úroveň z roku 1991 se město Liberec dostalo opět v roce 2021. Od roku 1991 lze pozorovat setrvalý pozvolný pokles počtu obyvatel v nejmenších obcích do 199 obyvatel a také obcích s 5 000–19 999 obyvateli a 20 000–49 999 obyvateli. Naopak v kategorii obcí s 1 000–4 999 obyvateli byl zaznamenán nárůst počtu obyvatel.

Charakteristickým trendem současného demografického vývoje je stárnutí populace. Mezi krajními hodnocenými roky, tedy roky 1980 a 2021, došlo k 29,1% poklesu počtu dětí do 14 let. Naopak počet obyvatel starších 65 let vzrostl o 75,5 % a počet obyvatel v produktivním věku (tj. 15–64 let) se zvýšil o 5,4 %. Zastoupení dětí do 14 let v populaci Libereckého kraje se tak v uvedeném období snížilo z 24,5 % na 16,4 %, zatímco podíl obyvatel starších 65 let se zvýšil z 12,6 % na 20,9 %. Kontinuální snižování počtu 0–14letých obyvatel kraje navíc započalo již na začátku tohoto období v roce 1980.

Tab. 8.3 Obyvatelstvo ve věku 15 let a více v Libereckém kraji podle pohlaví a rodinného stavu

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Obyvatelstvo ve věku 15 let a více celkem¹⁾	310 580	333 289	356 007	367 842	363 889
z toho podle rodinného stavu:					
svobodní/svobodné	.	67 878	91 583	109 829	115 695
ženatí/vdané	205 455	204 395	190 320	175 934	160 340
rozvedení/rozvedené	.	29 171	40 363	50 589	56 997
ovdovělí/ovdovělé	.	31 744	30 957	30 652	29 042
Muži ve věku 15 let a více celkem¹⁾	148 141	159 658	171 504	178 454	178 942
z toho podle rodinného stavu:					
svobodní	.	39 814	52 422	62 429	66 975
ženatí	102 524	102 179	95 025	88 153	80 436
rozvedení	.	12 503	17 510	22 086	25 353
ovdovělí	.	5 096	5 046	5 272	5 153
Ženy ve věku 15 let a více celkem¹⁾	162 439	173 631	184 503	189 388	184 947
z toho podle rodinného stavu:					
svobodné	.	28 064	39 161	47 400	48 720
vdané	102 931	102 216	95 295	87 781	79 904
rozvedené	.	16 668	22 853	28 503	31 644
ovdovělé	.	26 648	25 911	25 380	23 889

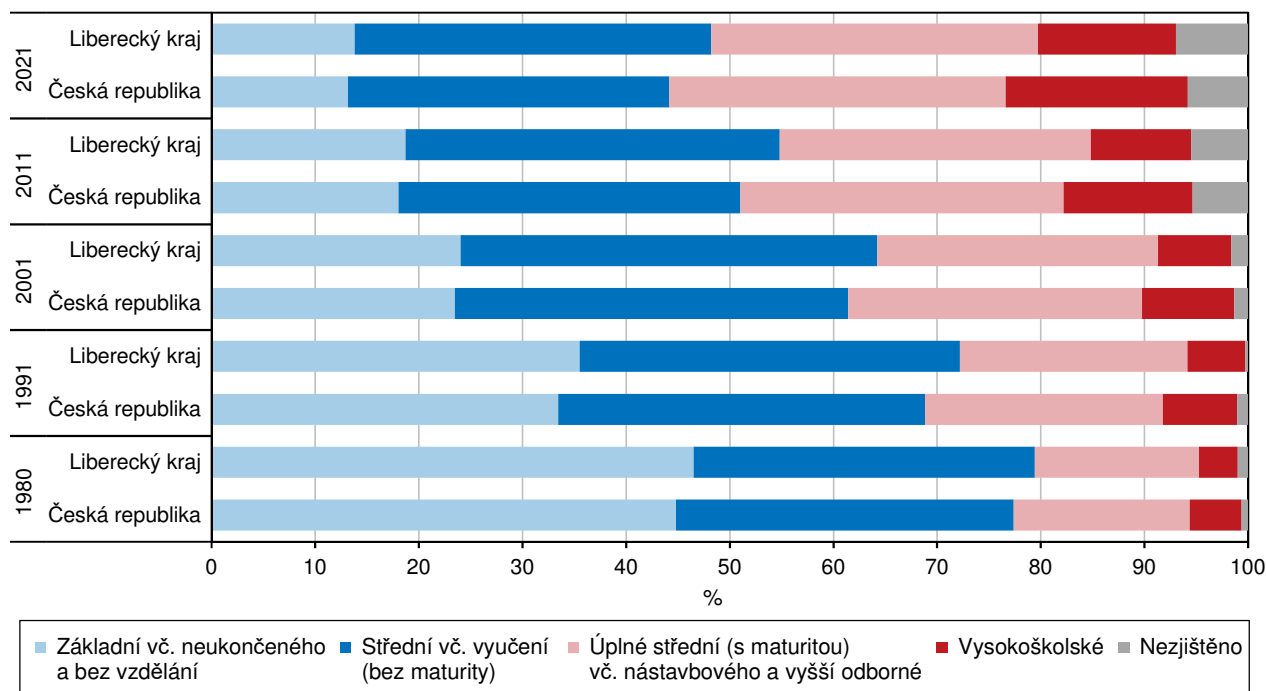
¹⁾ do roku 2011 včetně nezjištěného věku

Změna politického uspořádání po roce 1989 přinesla také řadu společenských změn, které se projevily mimo jiné např. v přístupu k manželství, resp. k jeho odkládání do vyššího věku. V populaci Libereckého kraje starší 15 let tak narůstá podíl svobodných (mezi roky 1991 a 2021 z 20,4 % na 31,8 %) a naopak klesá zastoupení osob ženatých a vdaných (z 61,3 % na 44,1 %). Neméně významnou charakteristikou je také nárůst podílu rozvedených – z 8,8 % na 15,7 %.

Významnou transformací prošla i vzdělanostní struktura obyvatel kraje. Obecně je možné konstatovat, že se vzdělanost obyvatel Libereckého kraje dlouhodobě zvyšuje. Růst vzdělanosti je možné zdůvodnit zvyšováním významu a potřeby vyššího vzdělání a také rozšiřováním příležitostí a podmínek ke vzdělání. Od roku 1980 se podstatně zvýšil podíl osob s úplným středním vzděláním s maturitou (z 15,8 % na 31,3 %) a vysokoškolským vzděláním (z 3,8 % na 13,2 %). Naopak výrazné snížení zaznamenal podíl osob se základním a neukončeným vzděláním (ze 46,5 % na 13,7 %).

Graf 8.1 Obyvatelstvo ve věku 15 let a více podle nejvyššího dosaženého vzdělání

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

Tab. 8.4 Obyvatelstvo ve věku 15 let a více v Libereckém kraji podle pohlaví a nejvyššího dosaženého vzdělání

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

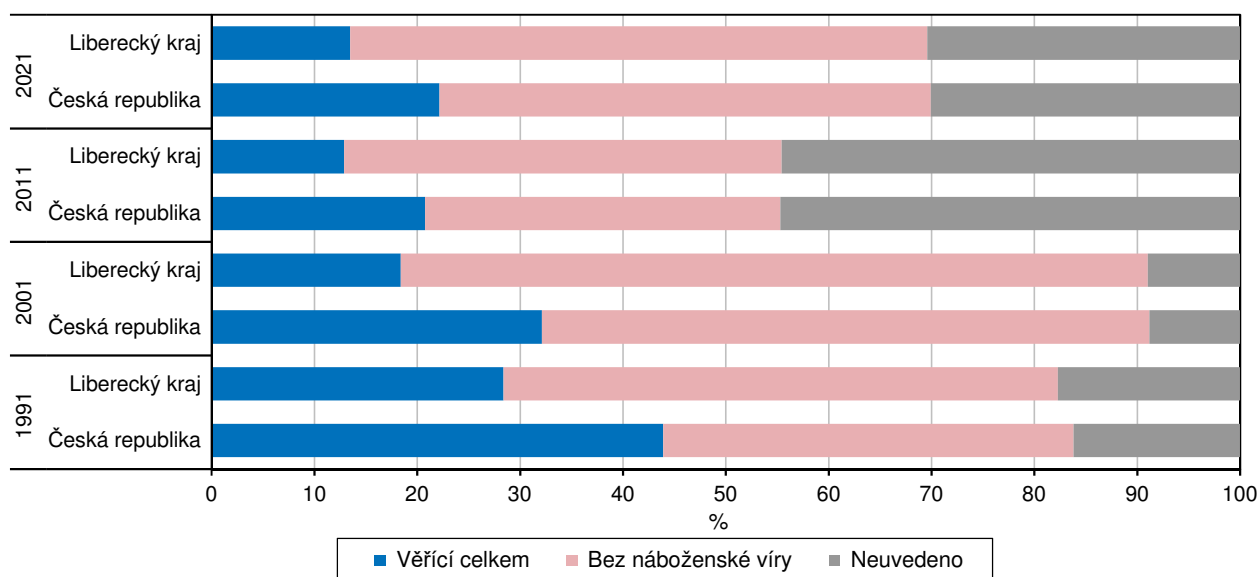
	1980	1991	2001	2011	2021
Obyvatelstvo ve věku 15 let a více celkem¹⁾	310 580	333 289	356 007	367 842	363 889
v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání:					
bez vzdělání	498	864	1 488	2 015	2 817
základní (vč. neukončeného)	144 281	118 059	85 191	68 502	49 895
střední vč. vyučení (bez maturity)	102 032	122 027	142 578	132 115	124 205
úplné střední (s maturitou) vč. nástavbového a vyšší odborné	49 101	72 935	95 974	109 725	113 803
vysokoškolské	11 651	18 560	25 036	35 465	48 054
nezjištěno	3 017	844	5 740	20 020	25 115
Muži ve věku 15 let a více celkem¹⁾	148 141	159 658	171 504	178 454	178 942
v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání:					
bez vzdělání	195	414	594	907	1 454
základní (vč. neukončeného)	53 877	43 784	30 452	26 181	20 600
střední vč. vyučení (bez maturity)	61 160	71 096	81 416	75 400	69 985
úplné střední (s maturitou) vč. nástavbového a vyšší odborné	23 999	32 515	41 581	47 003	49 737
vysokoškolské	7 595	11 449	14 352	18 176	22 347
nezjištěno	1 315	400	3 109	10 787	14 819
Ženy ve věku 15 let a více celkem¹⁾	162 439	173 631	184 503	189 388	184 947
v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání:					
bez vzdělání	303	450	894	1 108	1 363
základní (vč. neukončeného)	90 404	74 275	54 739	42 321	29 295
střední vč. vyučení (bez maturity)	40 872	50 931	61 162	56 715	54 220
úplné střední (s maturitou) vč. nástavbového a vyšší odborné	25 102	40 420	54 393	62 722	64 066
vysokoškolské	4 056	7 111	10 684	17 289	25 707
nezjištěno	1 702	444	2 631	9 233	10 296

¹⁾ do roku 2011 včetně nezjištěného věku

Srovnatelnost vývoje národnostní struktury a podílu věřících v populaci je velmi obtížná a ovlivňuje ji skutečnost, že se jednalo o dobrovolné otázky. V roce 2021 tak možnost neodpovědět využilo více než 30 % obyvatel v případě náboženské víry a přes 34 % obyvatel u národnosti.

Graf 8.2 Obyvatelstvo podle náboženské víry

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

Při porovnání údajů o národnosti v Libereckém kraji je nejčetněji zastoupena česká národnost, ke které se dlouhodobě hlásí více než 90 % obyvatel. Druhou skupinou jsou obyvatelé hlásící se ke slovenské národnosti (1,1 %) a jejich počet však postupně klesá, od roku 1980 o 2,4 p. b. Mezi další více početně zastoupené národnosti v kraji patří německá a polská (shodně po 0,3 %).

V dlouhodobém pohledu je patrný pokles počtu věřících v Libereckém kraji. Zatímco v roce 1991 se za věřící považovalo 34,5 % obyvatel z těch, kteří na tuto otázku odpověděli, v roce 2021 to bylo již jen 19,4 % obyvatel. Také v porovnání s podílem věřících v České republice (22,2 %) je počet věřících v kraji nižší.

Tab. 8.5 Ekonomická aktivita obyvatelstva v Libereckém kraji

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Pracovní síla	223 106	231 936	225 154	208 512	225 481
muži	115 448	119 905	122 376	113 033	123 290
ženy	107 658	112 031	102 778	95 479	102 191
v tom:	100,0	97,8	93,0	89,2	94,9
zaměstnaní	223 106	226 873	209 451	185 944	213 877
muži	115 448	116 757	114 105	101 769	117 638
ženy	107 658	110 116	95 346	84 175	96 239
nezaměstnaní	-	5 063	15 703	22 568	11 604
muži	-	3 148	8 271	11 264	5 652
ženy	-	1 915	7 432	11 304	5 952
Osoby mimo pracovní sílu	188 103	193 184	198 387	198 712	203 599
muži	84 238	86 592	83 346	84 124	88 432
ženy	103 865	106 592	115 041	114 588	115 167
z toho nepracující důchodci	62 668	72 417	85 666	94 832	97 447
muži	21 234	25 955	31 064	35 925	39 313
ženy	41 434	46 462	54 602	58 907	58 134
Nezjištěno	-	-	4 643	25 215	6 140
muži	-	-	2 697	14 380	3 698
ženy	-	-	1 946	10 835	2 442

Pracovní síla se v Libereckém kraji v období let 1980–2021 vyvíjela ve vlnách. Zatímco při sčítání v roce 1991 se počet osob zahrnutých mezi pracovní sílu oproti sčítání v roce 1980 zvýšil o 4,0 % na 231 936 osob, při následujících dvou sčítáních byl zaznamenán jeho pokles (mezi roky 1991 a 2001 o 2,9 % a mezi roky 2001 a 2011 o 7,4 %). V roce 2021 pracovní síla čítala 225 481 osob (oproti roku 2011 +8,1 %) a víceméně odpovídala údaji z roku 2001. Ve struktuře pracovní síly v kraji v uvedené časové řadě dominují osoby zaměstnané, jejich podíl se mezi uvedenými roky pohyboval v rozmezí od 89,2 % v roce 2011 do 100,0 % v roce 1980, ve kterém nebyl sečten žádný nezaměstnaný.

Počet osob mimo pracovní sílu během posledních 40 let souvisle narůstal a mezi krajními roky sledovaného období přírůstek dosáhl 8,2 %. Významně se na zvyšování ekonomicky neaktivní části populace podílely především ženy (jednak jako nepracující seniorky, studentky a dále také ženy na mateřské dovolené pobírající rodičovský příspěvek). Jejich počet se od roku 1980 do roku 2021 zvýšil o 10,9 %, zatímco počet ekonomicky neaktivních mužů zaznamenal pouze 5,0% nárůst. V roce 2021 tvořili přibližně 48 % ekonomicky neaktivních nepracujících seniorů, přičemž v roce 1980 jejich podíl představoval pouze 33,3 %. Také v této charakteristice se tak projevuje demografický trend stárnutí populace.

Od roku 2011 jsou zpracovávány pouze údaje týkající se domácností bytových a hospodařících, data za tzv. cenové domácnosti nejsou k dispozici. Informace o vzájemných vztazích jsou získány pouze za hospodařící domácnosti. Srovnatelnost údajů v delším časovém horizontu je tak nemožná.

V roce 2021 bylo v Libereckém kraji sečteno celkem 201 102 hospodařících domácností, tedy o 31,7 % více než v roce 1980. Počet hospodařících domácností dlouhodobě roste, každých deset let v průměru o 7,9 %. Nejvýraznější téměř 10% nárůst počtu domácností byl zaznamenán mezi roky 2011 a 2021, naopak nejnižší přírůstek byl vykázán mezi roky 2001 a 2011 (2,2 %).

Hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou představovaly v roce 1980 necelých 71 % všech hospodařících domácností, v roce 2021 však jejich zastoupení pokleslo na 57,2 %. Snížení jejich podílu způsobil především poměrně výrazný nárůst domácností jednotlivců, jejich podíl na celkovém počtu hospodařících domácností se zvýšil z 23,8 % v roce 1980 na 39,9 % v roce 2021.

Tab. 8.6 Domácnosti v Libereckém kraji

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

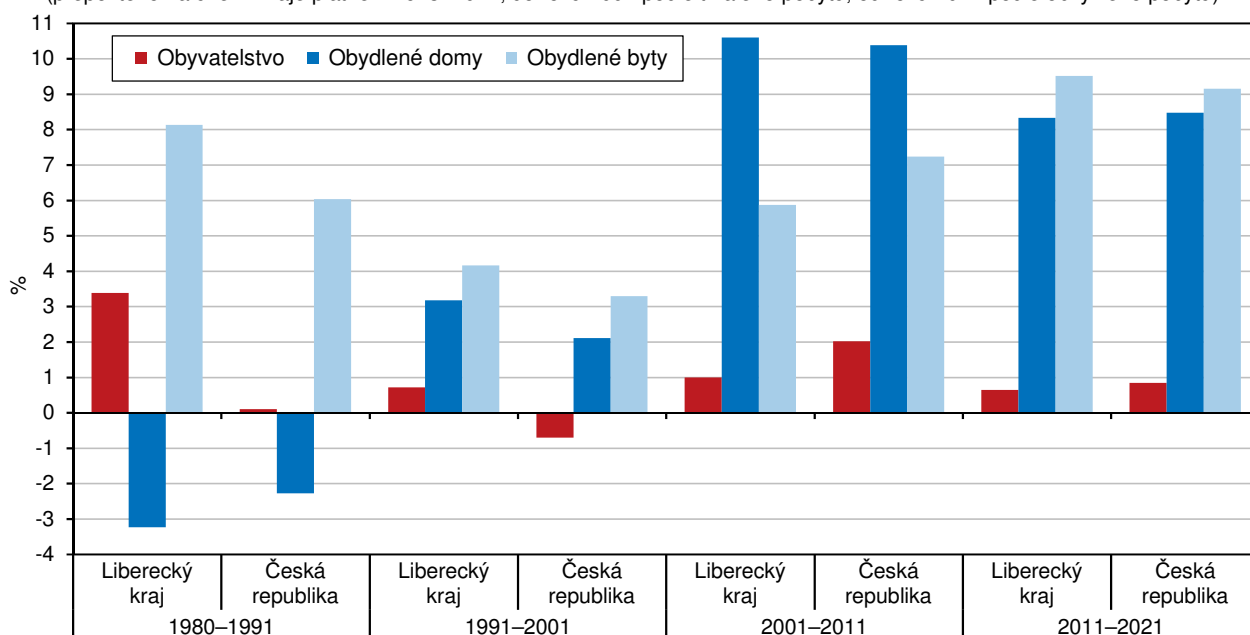
	1980	1991	2001	2011	2021
Hospodařící domácnosti celkem	152 740	165 623	179 357	183 299	201 102
z toho:					
domácnosti jednotlivců	36 312	46 988	56 579	60 916	80 228
tvořené 1 rodinou (rodinné domácnosti)	108 242	115 568	117 071	110 698	115 005
v tom podle typu:					
úplné rodiny	.	.	.	86 063	93 141
bez závislých dětí	.	.	.	50 799	53 287
se závislými dětmi	.	.	.	35 264	39 854
neúplné rodiny	.	.	.	24 635	21 864
bez závislých dětí	.	.	.	11 174	8 096
se závislými dětmi	.	.	.	13 461	13 768

Za posledních deset let se rozrostl počet domácností tvořených jednou rodinou o 3,9 % na 115 005 domácností. Na tomto vývoji se podílely především úplné rodiny, jejich počet se zvýšil o 8,2 %. Počet úplných rodin se závislými dětmi rostl dynamičtěji (+13,0 %) než počet úplných rodin bez závislých dětí (+4,9 %). Naopak počet neúplných rodin se v tomto období snížil o 11,2 % – počet rodin tohoto typu bez závislých dětí se snížil o 27,5 %, naopak počet rodin se závislými dětmi se zvýšil o 2,3 %.

Graf 8.3 Změna hodnot vybraných ukazatelů mezi sčítáními lidu, domů a bytů

(pře počteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

Domovní fond Libereckého kraje v roce 2021 čítal 98 458 domů, tedy o 19,6 % domů více než v roce 1980. Počet obydlých domů se mezi krajními roky zvýšil také o 19,6 %, počet neobydlých domů vzrostl o 19,3 %. V případě podílu obydlých domů na celkovém počtu domů hodnota na začátku i konci sledovaného období dosáhla výše 80,7 %. Pod 80% hranici obydllost poklesla při sčítání v roce 2001 (78,2 %) a v roce 2011 (79,5 %).

Mezi obydlými domy v každém roce sčítání převažovaly domy rodinné. Jejich podíl se při sčítání v letech 1980 a 1991 dostal na úroveň 79,0 %. Od 90. let minulého století je pak v důsledku útlumu výstavby bytových domů možné sledovat pozvolný nárůst zastoupení rodinných domů, v roce 2021 rodinné domy představovaly již 85,0 % obydlých domů.

Změny ve vlastnické struktuře domovního fondu v 90. letech minulého století souvisely s procesem privatizace a restituce. Jednalo se zejména o změny ve prospěch soukromého vlastnictví. Zatímco v roce 1991 fyzické osoby vlastnily 76,0 % obydlých domů, tak v roce 2021 dokonce 86,9 %. Zastoupení obydlých domů ve vlastnictví státu, popř. obce a bytových družstev, se tak významně snížilo.

Tab. 8.7 Domovní fond v Libereckém kraji

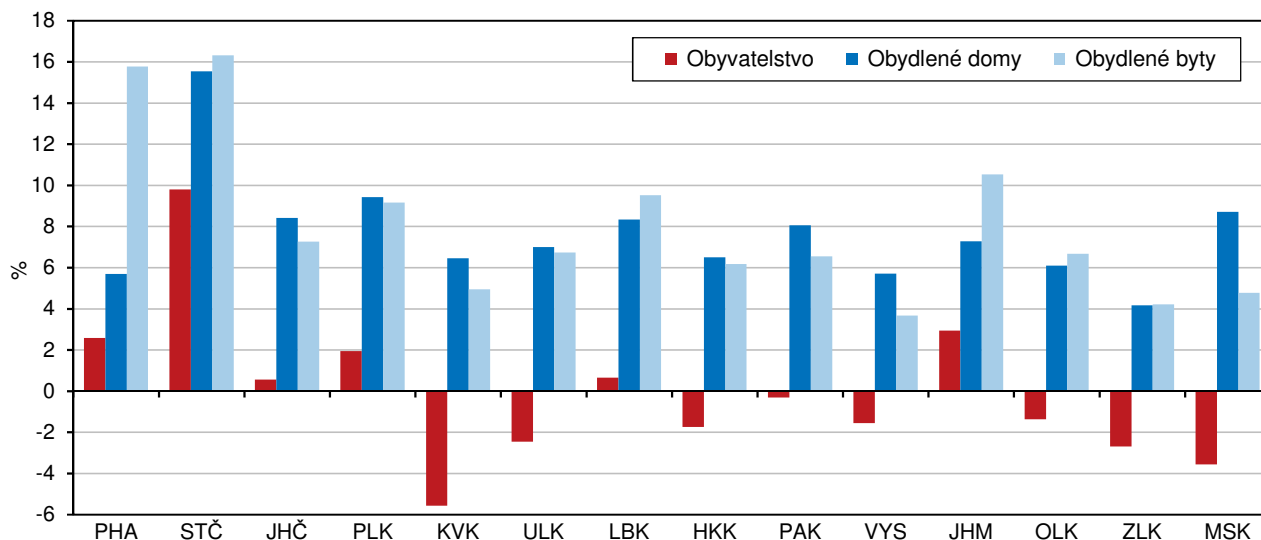
(pře počteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Domy celkem	82 353	79 819	84 883	92 345	98 458
obydlé	66 455	64 306	66 347	73 380	79 493
z toho:					
rodinné domy	52 523	50 812	55 014	61 122	67 533
bytové domy	11 724	11 874	9 444	10 240	9 720
z toho podle vlastníka:					
fyzická osoba	51 741	48 847	54 533	60 580	69 065
obec, stát	12 310	12 090	4 197	2 624	1 689
bytové družstvo	1 594	2 526	1 854	1 142	322
spoluvlastnictví vlastníků bytů	.	.	.	4 598	6 329
neobydlé	15 898	15 513	18 536	18 965	18 965

Bytový fond Libereckého kraje podle výsledků sčítání v roce 2021 reprezentovalo 227 144 bytů. Od roku 1980 se tak bytový fond v kraji rozrostl o více než 63 tis. bytů (tj. +38,6 %). Počet bytů tak roste mnohem rychleji než počet obyvatel, který za stejné období zaznamenal pouze 5,8% nárůst. Nejvyšší přírůstek bytů byl zjištěn mezi roky 2011 a 2021, a to o 10,7 %. Ačkoliv absolutní počet obydlených bytů v časové řadě 1980–2021 souvisle rostl, podíl obydlených bytů na celkovém počtu bytů v tomto období (s výjimkou roku 1991) klesal na 82,6 % při posledním sčítání. Vývoj podílu neobydlených bytů s výjimkou roku 1991 zcela logicky postupně narůstal.

Graf 8.4 Změna hodnot vybraných ukazatelů v krajích mezi roky 2011 a 2021

(přepočteno na území krajů platné k 26. 3. 2021; podle obvyklého pobytu)

Se změnou politické situace po roce 1989 došlo také ke změně v případě bytové výstavby. Zatímco osmdesátá léta byla obdobím, kdy stát výstavbu nových bytových domů podporoval, v devadesátých letech byl tento typ výstavby prakticky ukončen. Více možností pro financování vlastního bydlení (hypoteční úvěry, stavební spoření) se pak projevilo ve vyšším zájmu o výstavbu rodinných domů. Zatímco do roku 1991 se podíl bytů v bytových domech zvyšoval až na 53,4 %, v následujících dvaceti letech postupně poklesal na 44,8 %. Podíl bytů v rodinných domech se postupně zvyšuje, při posledním sčítání představovaly 43,5 % obydleného bytového fondu.

Tab. 8.8 Bytový fond v Libereckém kraji

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

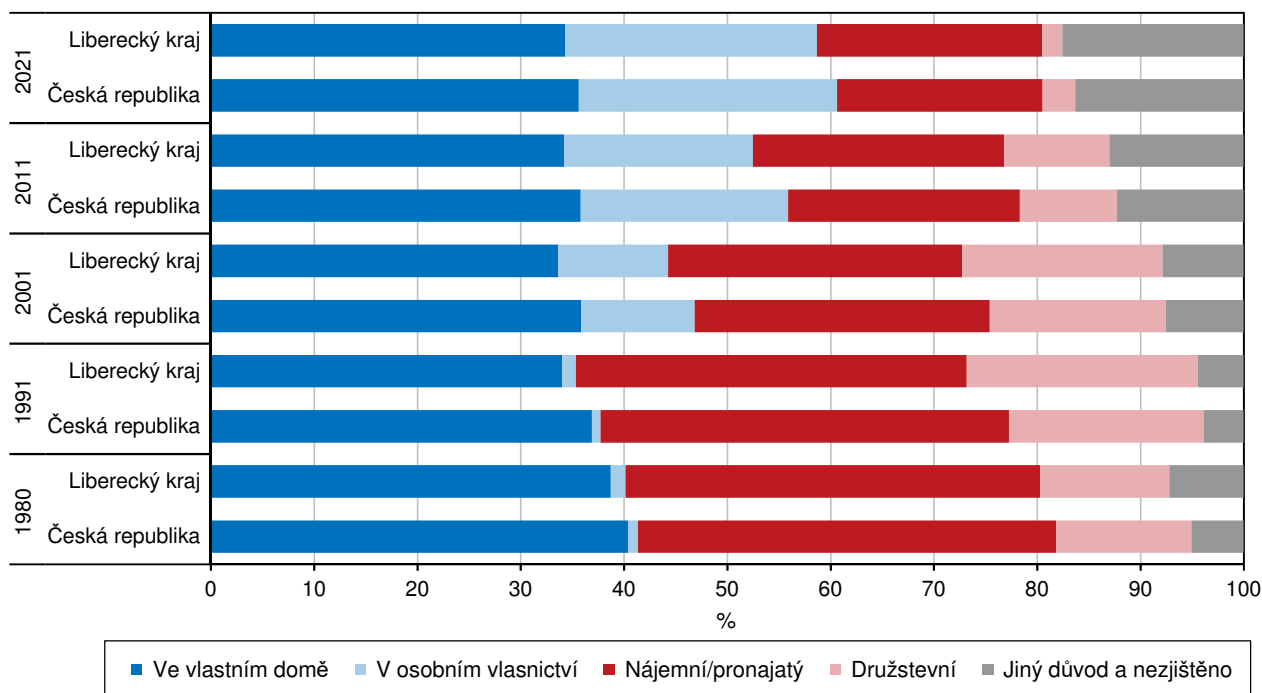
	1980	1991	2001	2011	2021
Byty celkem	163 845	174 710	189 241	205 187	227 144
obydlené	143 681	155 363	161 830	171 328	187 627
z toho podle druhu domu:					
v rodinných domech	65 321	59 950	67 108	73 080	81 582
v bytových domech	75 467	93 320	92 460	95 032	101 832
z toho podle právního důvodu užívání bytu:					
ve vlastním domě	55 628	52 834	54 457	58 670	64 339
v osobním vlastnictví	2 079	2 066	17 212	31 235	45 772
nájemní/pronajatý	57 673	58 796	46 070	41 712	40 899
družstevní	17 946	34 772	31 386	17 433	3 659
z toho podle převažujícího způsobu vytápění:					
ústřední dálkové nebo domovní	53 573	77 483	109 928	129 486	95 752
ústřední s vlastním zdrojem (v bytě)	20 662	39 427	18 167	16 568	57 364
lokální topidla (kamna)	68 485	37 100	26 861	17 365	17 204
počet osob na 1 obydlený byt	2,85	2,72	2,61	2,46	2,22
neobydlené	20 164	19 347	27 411	33 859	39 517

Graf 8.5 Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

Změny v právním důvodu užívání bytu souvisejí stejně jako změny ve vlastnictví domů především s politickými změnami po roce 1989. Obecně je možné říci, že pro osmdesátá léta bylo charakteristické družstevní vlastnictví bytů. Tyto byty se po roce 1989 postupně transformovaly především na byty v osobním vlastnictví. Od roku 1991 se tak podíl bytů v osobním vlastnictví zvýšil o 23,1 procentních bodů na 24,4 % v roce 2021. Naproti tomu ve struktuře bytového fondu významně pokleslo zastoupení bytů nájemních (o 16,0 procentních bodů na 21,8 %) a bytů družstevních (o 20,4 procentní body na 2,0 %).

Podíl obydlých bytů vytápěných prostřednictvím ústředního dálkového nebo domovního topení se postupně zvyšoval až na 75,6 % v roce 2011, v roce 2021 nastal zlom a tímto způsobem bylo vytápěno pouze 51,0 % obydlých bytů. Do popředí se dostává ústřední vytápění s vlastním zdrojem (v bytě), které bylo v roce 2021 používáno v 30,6 % obydlých bytů. Na významu během posledních čtyřiceti let ztratilo vytápění pomocí kamen, 47,7% podíl vykázaný v roce 1980 poklesl na 9,2 % v roce 2021.

Od roku 1980 dochází k postupnému poklesu počtu osob v bytě. Zatímco na začátku období obývalo byt v průměru 2,85 osob, v roce 2021 se tento počet snížil o 21,9 % na 2,22 osob.